S-äänteen harjoitteluohjeet 5-6-vuotiaiden lasten vanhemmille

Säännöllisyys

Harjoitelkaa mielellään päivittäin, n. 5 minuuttia kerrallaan. Kerran viikossa harjoittelu, vaikka se olisi puolikin tuntia, ei auta. Vältä jatkuvaa lapsen puheen korjaamista, etenkin jos äännevirhe harmittaa häntä.

Harjoitelkaa oikein

Uuden äänteen opettelu on joskus hidasta ja vaatii pitkäjänteisyyttä. Seuraa, että lapsesi sanoo harjoituksen mallin mukaisesti oikein. Tavoiteltu äänne ei vahvistu virheellisellä harjoittelulla. On tärkeää, että aikuinen ja lapsi harjoittelevat yhdessä. Lapsen on tärkeää saada mallia ja palautetta harjoittelusta aikuiselta. Harjoittelu sujuu yleensä parhaiten kahden kesken rauhallisessa tilanteessa.

Kannusta ja palkitse, älä moiti

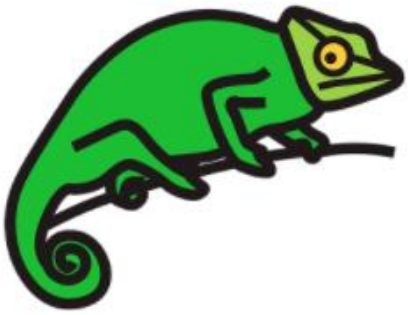
Anna myönteistä palautetta onnistumisesta ja yrittämisestä. Älä takerru virheisiin. Harjoittelu on hauskempaa, kun se tehdään leikin varjolla eikä liian tosissaan. Joskus lapset motivoituvat harjoittelemaan entistä innokkaammin esim. harjoittelupäiväkirjan tai tarrapalkinnon avulla.

Luovuus

Tämän vihkosen harjoitukset ovat ideoita, joita voitte soveltaa ja liittää arkipäivän tilanteisiin, peleihin ja leikkeihin.

S:n oppimisen vaiheet

1. **Missä sanoissa kuuluu s?**
2. **Kielen liikkeet tutuiksi**
3. **Sihinän löytäminen**
4. **S-äänne tavuissa**
5. **S-äänne sanoissa ja lauseissa**
6. **S-äänteen vakiinnuttaminen**

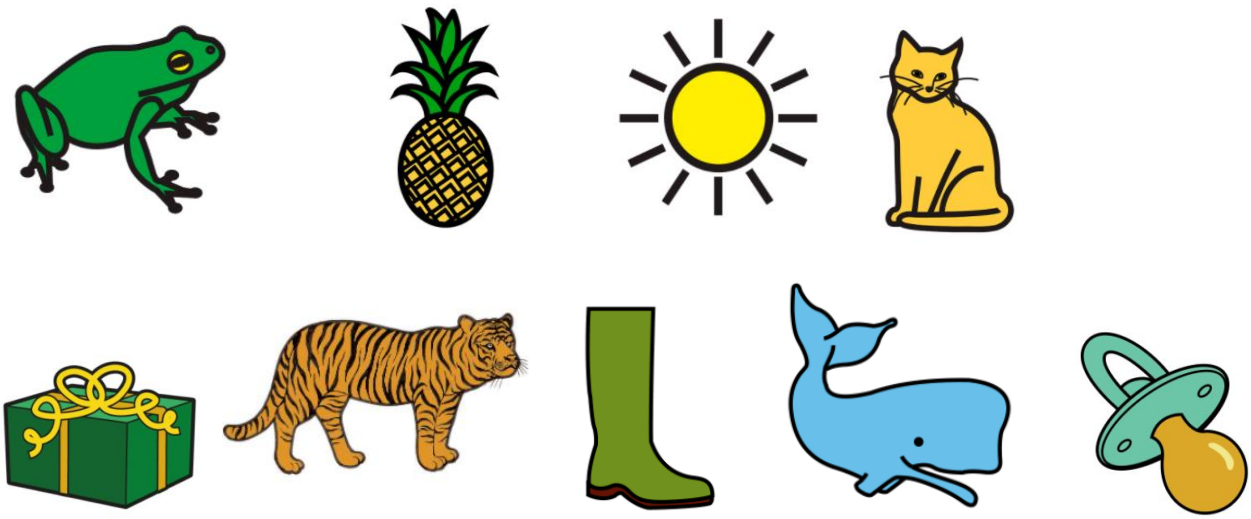


Kuvat: Papunet

1. Missä sanoissa kuuluu s?

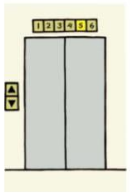
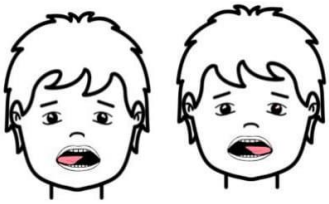
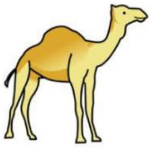
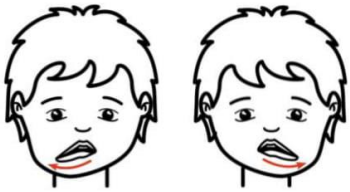
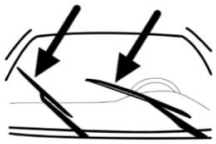
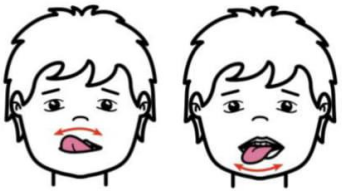
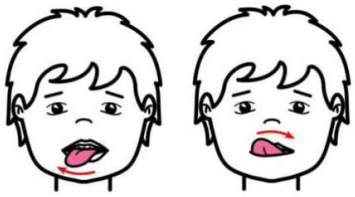
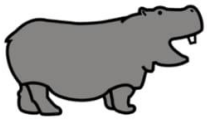
Esimerkiksi muistipelissä, automatkoilla, kirjaa lukiessa tai ruokakaupassa mietitään S-sanoja. Kuuluuko sanassa S? Kuuluuko S alussa, keskellä vai lopussa?

Tässä harjoituksessa voitte yhdessä kuunnella, kuuluuko seuraavien asioiden nimessä S. Aikuinen sanoo sanat lapselle, aluksi S:n tuottoa voi liioitella. Merkitkää sanat, joissa kuuluu S.



2. Kielen liikkeet tutuiksi

Kielen liikkeisiin tutustuminen on hyödyllistä, jotta lapsi saisi kokemuksen suun liikkeiden hallinnasta. Harjoituksissa pyritään kielen ja leuan liikkeiden eriytymiseen. Kun liikutetaan kieltä, leuka ei saisi liikkua mukana. Leuasta voi kevyesti pitää kiinni tarvittaessa. Katsotaan peilistä kielen liikkeitä. Näitä harjoituksia ei ole välttämätöntä tehdä, jos ne sujuvat jo hyvin.

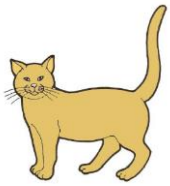
	**HISSI:** Avaa suu, nosta kieli yläetuhampaiden taakse ja laske takaisin. Pidä leuka paikallaan!	
	**SAMMAKKO:** Avaa suu, nosta kieli ylähuulen päälle kohti nenää ja laske takaisin. Pidä leuka paikallaan!	
	**HEILURIKELLO:** Avaa suu ja liikuta kieltä suupielestä toiseen. Pidä leuka paikallaan!	
	**KAMELI:** Liikuta leukaa sivulta toiselle. Pidä kieli paikallaan suun pohjalla!	
	**TUULILASINPYYHKIJÄT:** Avaa suu, pyyhi kielellä ylä- ja alahuuli edestakaisin. Pidä suu vähän auki ja leuka paikoillaan!	
	**KELLO:** Avaa suu. Aloita toisesta suupielestä, nuolaise molemmat huulet kellon viisarien tapaan. Pidä leuka paikoillaan!	
	**VIRTAHEPO:** Avaa suu, nosta kielenkärki yläetuhampaiden taakse. Laita hampaat yhteen, avaa suu uudelleen siten, että kielenkärki pysyy yläetuhampaiden takana.	

Kuvat: Papunet

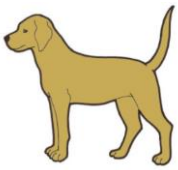
3. Sihinän löytäminen

Keksitään yhdessä sihiseviä asioita: käärme sihisee, tuuli suhisee, kiukaasta kuuluu sihinää… Jos sihinä ei onnistu yksinään, haetaan sitä apuäänteiden (T, D, N, K, P) avulla.

Kutsutaan kissaa kss kss kss



Kutsutaan koiraa tse tse tse



Laitetaan vettä kiukaalle tss tss tss



Aivastellaan atsii otsoo etsee jne.

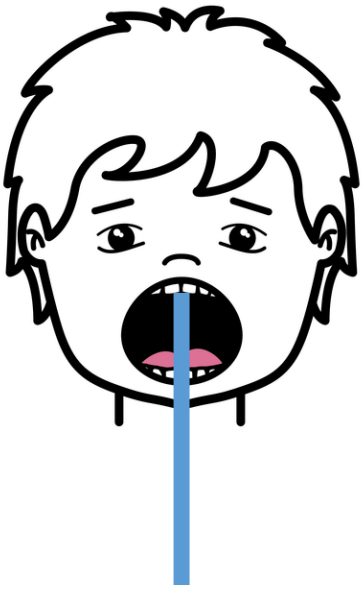


Pilliä voi käyttää sihinän ja sen oikean paikan löytämiseksi.

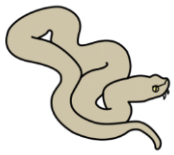
- Asetetaan mehupilli kuten kuvassa yläetuhampaiden taakse pystyyn nojaamaan alahuulta vasten. Nostetaan kieli ylös ja yritetään saada pilli viheltämään.

  TAI

- Laitetaan pilli poikittain etuhampaiden väliin, kieli ylähampaiden takana ja sanotaan apuäännetavuja



Kun sihinä on löytynyt, sitä voi vahvistaa suhinaa pidentämällä. Suhinan pidentämistä voi harjoitella esimerkiksi seuraavassa pelissä. Kuka liskoista ja käärmeistä suhisee pisimmälle? Aikuinen tekee viivaa samalla, kun lapsi tuottaa suhinaa.







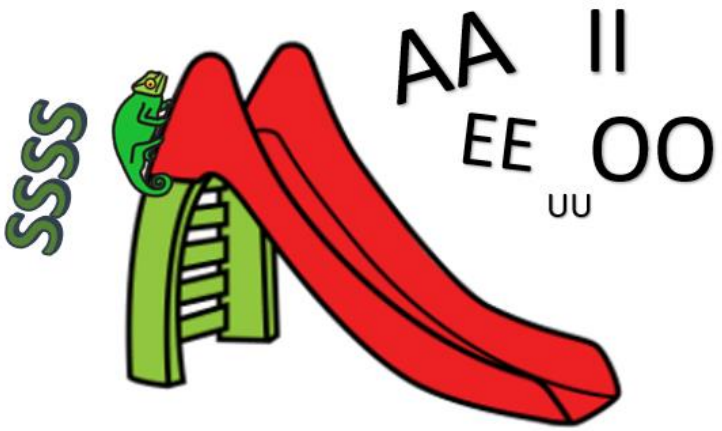




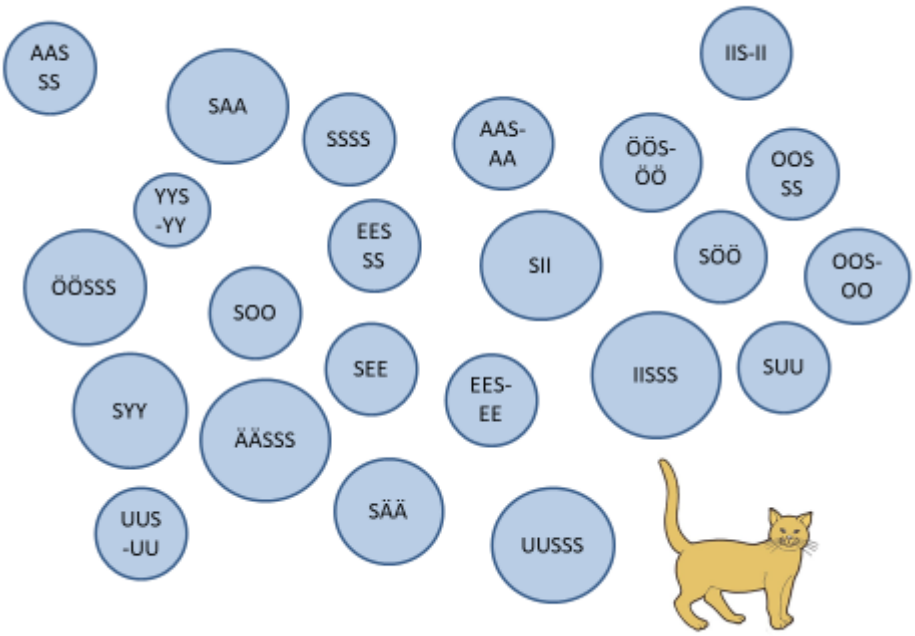


4. S-äänne tavuissa

Kun S-äänteen tuottaminen onnistuu, voi siihen yhdistää vokaalin joko alkuun (SSAA) tai loppuun (AASS). Jos S-äänteen liittäminen vokaaliin on vaikeaa, voi sitä harjoitella liu'utusharjoituksessa. Lisko tuottaa S:n sihinää kiivetessään portaita ylös, ja huudahtaa sitten eri vokaaleja laskiessaan mäkeä alas, sihinän ja vokaalin välistä taukoa on tarkoitus vähitellen lyhentää. Aikuinen tai lapsi itse voi havainnollistaa liukua esimerkiksi kuljettamalla sormea kuvan päällä.



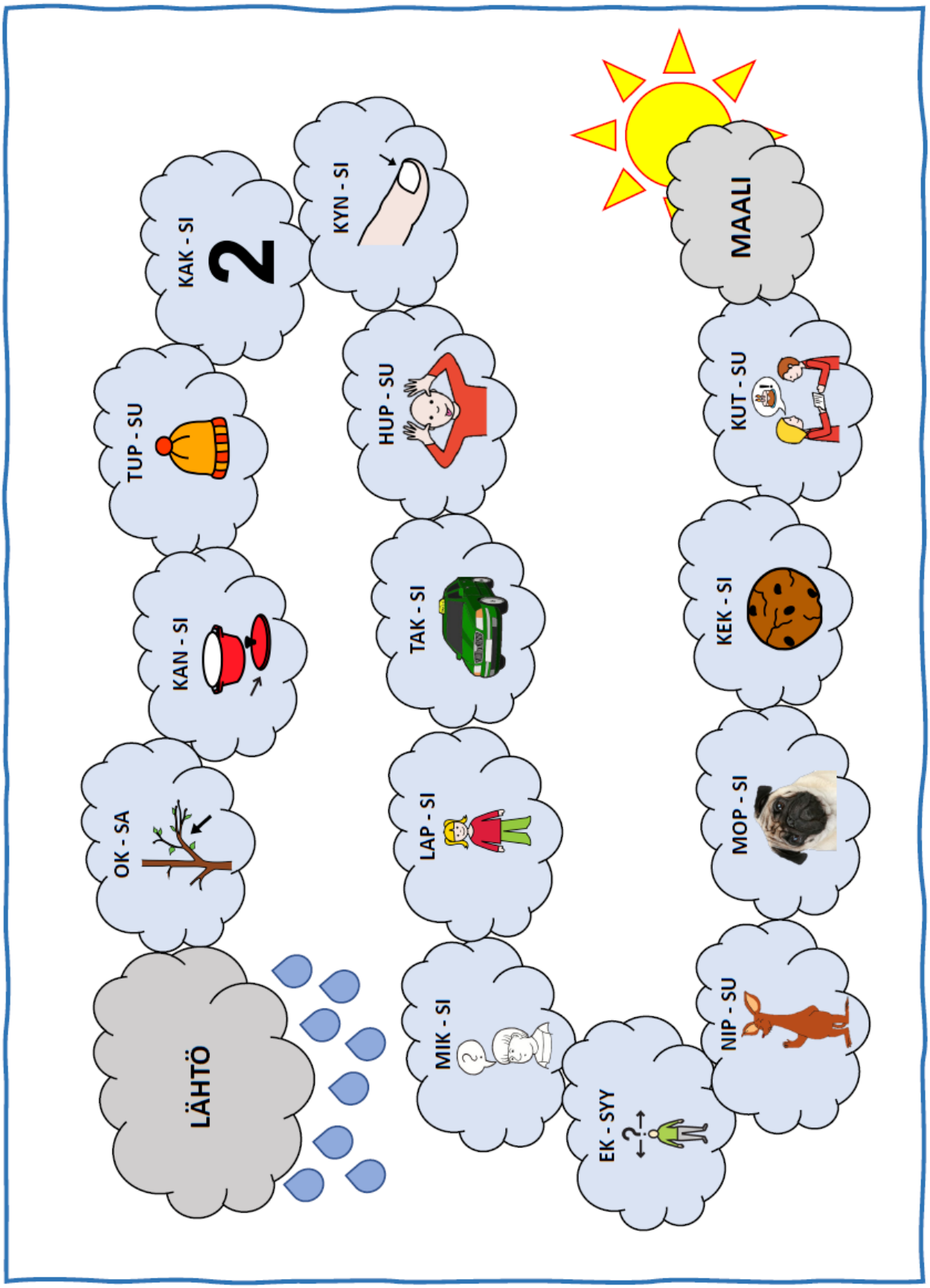
Kissanpentu puhkaisee innoissaan kaikki saippuakuplat, kun sanot ensin niihin kirjoitetut tavut huolellisesti. Tavoitteena oppia S eri vokaaliympäristöissä.

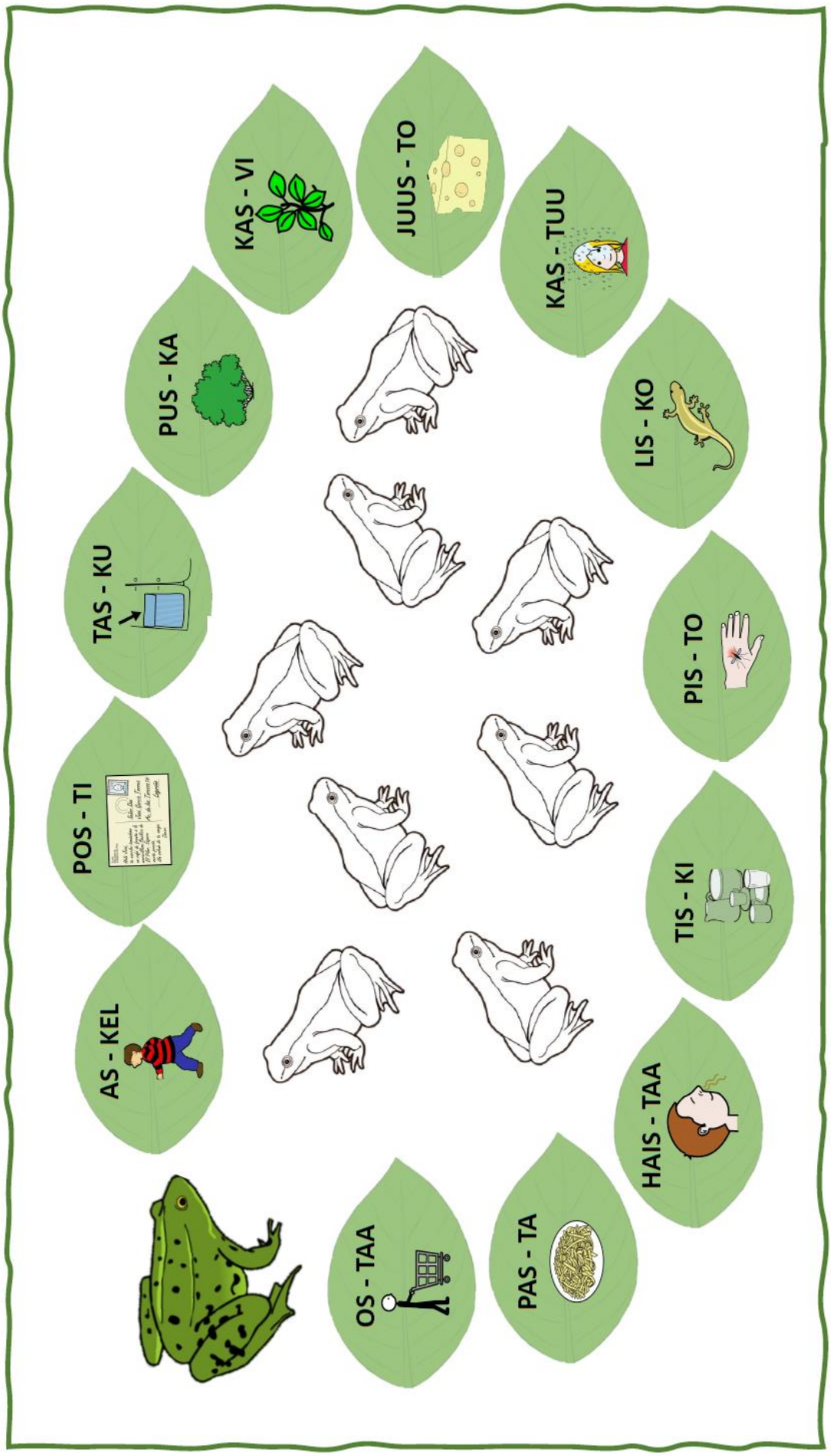


5. S-äänne sanoissa ja lauseissa

Kun S alkaa sujua tavuissa, voi äännettä koettaa tuottaa myös sanoissa. Äännettä voi koettaa liittää sanan alkuun (SSSieni), mutta toisinaan se onnistuu helpommin sanan keskellä (kiSSSa) tai lopussa (ananaSSS). Joskus erityisesti erilaiset S:n sisältämät konsonanttiyhtymät voivat olla vaikeita (esim. oKSa). Seuraavaksi muutamia S-pelejä, joiden avulla harjoitellaan äänteen tuottamista sanan eri paikoissa.




LÄHTÖ
OK - SA
KAN - SI
TUP - SU
KAK - SI
2
KYN - SI
HUP - SU
TAK - SI
LAP - SI
MIK - SI
EK - SYY
NIP - SU
MOP - SI
KEK - SI
KUT - SU
MAALI


KAS - VI
JUUS - TO
KAS - TUU
PUS - KA
LIS - KO
TAS - KU
PIS - TO
POS - TI
TIS - KI
AS - KEL
HAIS - TAA
OS - TAA
PAS - TA

6. S-äänteen vakiinnuttaminen puheeseen

S-äänteen oppimisen jälkeen ei voi olettaa, että lapsi heti käyttäisi uutta äännettä puheessaan. Opitun äänteen käyttämiseen on hyvä ensin keskittyä yhteisesti sovituissa tilanteissa, esimerkiksi pelihetken aikana, leikkiessä, automatkalla tai kirjaa selaillessa. Sovitun hetken aikana aikuinen saa muistuttaa S:n tuottamisesta.

Sano lauseet, muista käyttää oikeaa S:ää!

1. Sisilisko suhisee.
2. Saisinko sata sipulia?
3. Seteli kahisee taskussa.
4. Hassu kissa hiipii hissun kissun.
5. Saisinko lisää limsaa lasiini?
6. Sasu asuu isossa talossa.
7. Keksi maksaa kaksi euroa.

Merkitse rasti ruutuun, kun olet tehnyt päivän S-harjoitukset. Kotona voi sopia pienemmistä tai isommista palkinnoista, kun harjoituksia on tehty yhden, kahden tai useamman viikon ajan (merkitse palkinto isoon ruutuun rivin lopussa).

